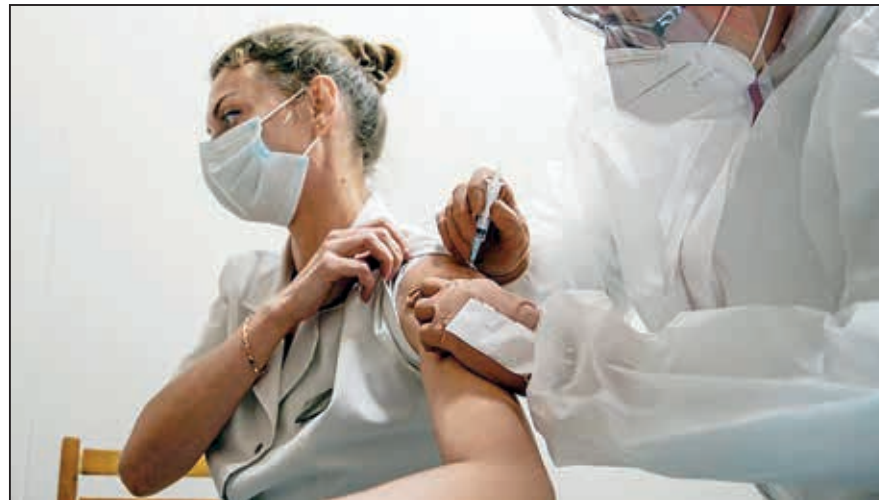

Peyvənd olunanlarda simptomlar olsa da, onların yoluxdurması mümkün deyil

Vaksinasiya başlayandan insanlar arasında peyvəndlərlə bağlı narahatlıq yaranıb. Müxtəlif növ vaksinlərin tətbiqi isə son günlər əlavə suallar yaradıb. Hansı keyfiyyətlidir, ümumiyyətlə keyfiyyətlidirmi və s. kimi suallar indi çoxlarını düşündürür. Müşahidələrimizə əsasən deyə bilərik ki, peyvənd vurduran insanlarda adətən koronavirusa xas əlamətlər özünü göstərir. Görəsən belə halda həmin insanlar ətrafdakılar üçün yoluxucu sayılırmı? Həmçinin allergiyası olanlar vaksin olunmaqdan çəkinirlər. Bildirirlər ki, belə insanlara vaksin vurdurmaq təhlükəlidir. Bu, nə dərəcədə realdır?

Tibb elmləri doktoru, professor Adil Qeybullayev bildirib ki, ÜST - ün bu proqnozu əslində məntiqlidir. Bu dalğadan sonra xeyli insanın xəstələnməsi, həm də vaksin olunanların sayının artması, onların arasında müdafiə sisteminin formalaşması kollektiv immunitetə xeyli yaxınlaşma deməkdir. Koronavirusun bu gedişində, həm mutasiyaların olması, həm də immunitetin formalaşması yavaş – yavaş pandemiyanın sonunu yaxınlaşdırır. Yəqin ki, ÜST rəsmiləri bu prosesi nəzərdən keçirərək proqnoz veriblər.

Qeyd edək ki, vaksinlərlə bağlı sosial şəbəkələrdə, eləcə də cəmiyyətdə, müxtəlif fikirlər səsləndirilir. Professor yayılan şayiələrə də münasibət bildirib. Deyib ki, vaksinasiyadan sonra insanda koronavirusa qarşı mübarizədə əsas silah olan immunitet formalaşır. Vaksinasiya inaktiv formada virusun və ya molekulyar biologiyanın ən müasir üsulları ilə alınmış antigenin bədənə yeridilməsidir. Bu, insana xəstəliyin gedişini xatırlada bilər, müəyyən əlamətlər ortaya çıxa bilər. Bu da tam normaldır. Bundan başqa iynə vurulan yerdə qızartı, ağrı, hərərət bir neçə gün davam edə bilər. Bu da keçici xarakter daşıyır. Dünya üzrə peyvəndləmədən hələlik ağır fəsadlar müşahidə edilməyib. Çünki dünya xəstəliklərlə nəzarət mərkəzləri buna xüsusi diqqət yetirirlər. Bu, kütləvi vaksinasiyadır. Yayılan şayiələrin əksəriyyəti əsassızdır. O ki, qaldı, vaksin vurduranın yoluxucu olub – olmamasına, deyə bilərik ki, peyvəndləmədə bədənə inaktiv virus yeridilir. Məhz vaksinləndirildikdən sonra insanın yoluxucu olması mümkün deyil. Ola bilər ki, virusa yoluxan şəxs

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının rəhbəri Tedros Adhanom Qebreyesus jurnalistlərə açıqlamasında bildirib ki, yaxın aylarda koronavirus pandemiyası nəzarət altına alınacaq: “Əgər əlimizdə olan vasitələrdən davamlı və balanslı şəkildə istifadə etsək, pandemiyanı nəzarətdə saxlaya bilərik”. Bəs görəsən, bu yay qorxusuz, həyəcənsiz, rahat bir mövsüm yaşaya biləcəyikmi? Söylənilən fikir koronavirusun sona çatması anlamına gəlirmi?

bundan xəbərsiz olub, xəstəlik yenidən başlayıb, eyni zamanda, həm də vaksin olunub. Belə halda vaksinləndirildikdən sonra onun xəstəliyi kəskinləşə bilər. Bu, başqa məsələdir. Həmin insanın başqalarını yoluxdurması mümkündür və bu vaksinə görə deyil, özünün öncədən virusa yoluxması səbəbindən baş verir. Amma sağlam insanın sırf vaksin ediləndən sonra ətrafdakıları yoluxdurması absurdur.

Allergiyası olanların peyvənd olunub – olunmaması ilə bağlı mübahisələrə münasibət bildiren Səhiyyə Nazirliyinin Bakı şəhəri üzrə baş allerqoloqu Lalə Allahverdiyeva bildirib ki, mövsümi və ya qida allergiyasından əziyyət çəkən xəstələr COVID – 19 – un inkişaf etməsinə görə risk qrupuna daxil deyillər. Lakin ağır dərəcəli, nəzarət olunmayan bronxial astmalı və COVID – 19 infeksiyasının geniş yayılmasına görə yüksək risk qrupunda olan xəstələr istisna təşkil edirlər.

Müxtəlif virus xəstəlikləri və koronavirus allergiyasının simptomlarını ağırlaşdırır. Bu, respirator allergiyası – bronxial astma, allergik rinitlər və pollinoz olan xəstələrə aiddir. Virus

iltihablaşmış selikli qişadan asanlıqla orqanizmə daxil olur və xəstədə allergiyanın gedişini ağırlaşdırır. Digər klinik mənzərə də ola bilər. Məsələn, xəstə bronxial astmanın remissiya mərhələsində olub, lakin koronavirus infeksiyasına yoluxub. İnfeksiya tənəffüs yollarının selikli qişasının virus mənşəli iltihabını yaradıb. Allergenlərin zədələnmiş selikli qişadan keçməsi artır və xəstədə allergik iltihabın kəskinləşməsi izlənilir.

Allergik xəstəliklər vaksinasiya, o cümlədən COVID – 19 əleyhinə peyvəndləmə üçün əks – göstəriş deyil. İstənilən peyvəndləmə üçün əsas əks – göstəriş xəstəliyin kəskinləşməsi və nəzarətə alınmayan gedişidir. Peyvəndləməyə mütləq əks – göstəriş əvvəllər yeridilmiş digər peyvənd və ya zərərli qərara qarşı allergik reaksiyaların, vaksinin tərkibinə daxil olan komponentlərə qarşı anafilaktik reaksiyaların olmasıdır. Peyvəndlər və ya inyeksiya şəklində olan dərman preparatları ilə bağlı olmayan digər allergiya reaksiyaları COVID – 19 əleyhinə peyvənd vurulmasına əks – göstəriş deyil. Yalnız xəstəlik kəskinləşən zaman peyvəndlənmək olmaz. Kəskin

əlamətləri aradan qaldırmaq və remissiya dövründə vaksin vurdurmaq lazımdır.

İstər tam sağlam şəxslərə, istərsə də xroniki xəstəlikləri olanlara peyvənd vurulmasında əsas məqsəd, virusa qarşı orqanizmin infeksiyalardan bioji müdafiə sistemini – immunitet yaratmaqdır. Onun vasitəsilə orqanizm bütün yad parazitlər, viruslar, mikroblar, göbələklər və hətta digər təhlükə yaradan hüceyrələrdən qorunur. İmmunoloqların bildirdiyinə görə, immunitet təbii və süni olmaqla, hər biri öz növbəsində “passiv” və “aktiv” olur. Təbii passiv immuniteti insan hələ doğulmamış, ana bətnində və ana südü ilə qidalandığı zaman qazanır, aktiv immunitet isə yaşadığı dövrdə infeksiya xəstəliklərlə yoluxub sağaldıqdan sonra yaranır. Süni immunitet isə vaksinasiya hesabına formalaşır. Süni passiv immunitet orqanizmə hazır anticisimlərin yeridilməsi nəticəsində əldə edilir. Süni aktiv immunitet isə orqanizmə ölmüş, zəiflədilmiş və ya geni dəyişdirilmiş mikrobların yeridilməsindən sonra immun sisteminin özünün hazırladığı anticisimlər vasitəsilə yaranır.

Hazırda yeni növ koronavirus pandemiyası dövründə günün ən aktual məsələlərindən biri də immunitetin möhkəmləndirilməsidir. Belə ki, COVID – 19 xəstəliyi immuniteti zəif olanlarda daha ağır və fəsadlarla keçir, bir çox hallarda ölümlə nəticələnir. Virus infeksiyalı orqanizmə düşsənkən onun immun sistemi digər yoluxucu xəstəliklərdə olduğu kimi, anticisim və immunoqlobulin hazırlamaqla reaksiya verir. COVID – 19 üçün həmin anticisimlər xəstəliyin 7 – 14 - cü günündə hazırlanır və bir qayda olaraq, infeksiyanın kəskin dövrünə düşür. Hazırlanmış anticisimlər orqanizmdə uzun müddət qalır və bu onu göstərir ki, insan COVID – 19 - a qarşı təbii aktiv immunitet qazanır.

Vaksinasiyadan sonra sabit immun cavab orqanizmdə peyvənddən 42 gün sonra əmələ gəlir. Peyvənd olunduqdan sonra insan orqanizmində yaranan anticisimlərin səviyyəsi, xəstəlikdən sonra olan səviyyədən də qat - qat yüksək olur və həmin orqanizmi uzun müddət infeksiyadan qorumaq qabiliyyətinə malik olur.